

עא:

עין משפט
גר מצוה

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

מסורת הש"ס

א) ויג' והתקן (ב) לקמן
ע"ה (ג) כ"ח כדומה וי"ח
מ"ש לעיל ט. בשם הערוך.
ד) קדושין מה: וי"ח
כ"א: (ה) (ש"ס) ג' תוס' י"ג
מסות י"ג. ד"ה מעטין
ו"פ כח"ס סנהדרין סח:
ד"ה קטן (ו) ובמדרש י"ח.
ז) ד"ה מה: (ח) (ט) ג' ר"מ
לאשון (י) (י"א) ס'
מב"ב ל"ג (י"ב) ג' לפדות
המשכנתא לכרי או אפילו
לישראל אף שישראל למלוה
אין פורע שבטל הנכרי ט'
ד"ל.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כגון וי"ח
שיאמר המלוה אין פורע
לך בשביל:

גליון הש"ס

נ"ב ע"פ קרקע והפטר.
ע"פ לקמן ד"ה ק"ב ע"כ
תוס' ד"ה חומר: ת"כ
ד"ה שפא וכו' בבית
לשילהו ע"כ. ע"פ לעיל
ד"ה ט' ע"כ תוס' ד"ה
לפקע:

הגהות הגר"א

[א] ר"י ד"ה לון גבי
ישראל יתבע ט"ו. ג"כ וי"ח
ש"ס. וירש"ב כתב לאש
אמר אלף בערב שלף
דון שאין דין עם הלוה
כלל מ"ח (ועמ"ש רבינו
י"ח ט"ו ק"פ ס"ק כ'
ה"א) [ב] תוס' מ"ה
ט"ו. וימ"ח לישראל ט"ו.
ג"כ הר"ש ח"ק ע"פ
ו"י ר"ס:

ערב למאן. מי הוא המלוה שאני מומר לעשות לו ערב: **אלו עובדין**. משום לא תשימון (שמות כג): **והא כיון דנכרי כפר ערבא** אזיל. אינו מוכר אלף את הערב: **הוא ניהו דשקיל רביע**. ערב זה הלוה מן הנכרי וחור והלוה לישראל: **לדון בדיני ישראל**. [א] יתבע מן הלוה מחלה וכשלא ימצא אללו יגבה מן הערב והשתא אין הערב ליה ממחילה הלכך כי פורע לנכרי היא שעתא הוא דלחופיה לחבריה ומאי דמוחף ליה שקיל מיניה: **אסור**. דהוא ניהו דקא מוחף ליה ברביית: **ואם העמידו אלל נכרי**. אע"פ שישראל נתנו לחבירו כמלות הנכרי: **מוסר** דשלומו הוא: **ואם העמידו אלל ישראל אסור**. ואף ע"י פקידלס זה מיד נכרי משום דנכרי שליח של ישראל ושלוחו של אלס כמותו: **בשנתא סיפא**. דקתני אלס העמידו אלל ישראל אסור דמשמע שנכרי זה שאל ישראל חומרא דרבען הוא למיכר. דהא דק"ל דשלומו של אלס כמותו בשולח ישראל ושליח ישראל נאמר דמתרומה גמריין בפקע שני דקדושין (דף מה:) אלס גס אלסו לרבית שלוחמס מה אלס בני ברית אף שלוחמס בני ברית: **אלל רישא**. דקתני בני העמידו אלל נכרי מומר: **כיון דלון פורס שליחוס לנכרי** וישראל מישראל קיבלס הוא ניהו דשקיל רביית: **דאמר לו נכרי** לישראל ראשון: **הינחס על גבי קרקע** והפטר. וכן עשה ומתס נטלס ישראל שני: **כגון שנשא ונתן הנכרי כיד**. וקבלס מן הראשון ונתנס לשני: **אדעתא דידיה דישראל**. שהרי הוא הביאו אללו והיו נכרי שלוחו ונחמיר מדרבנן למיסר דמחמירין כפיפא: **שליחוס דכל הסורה כולה**. שיהא שלוחו כמותו: **מפרומה גמריין לה**. כקדושין: **אבל אן לדידהו**. כגון רישא דביתתא היו וסיפא לתומרס דלמארן: **אן לדידהו נמי** מה אלס בני ברית ואלס היינו שולחיס לא נאמרה שליחות אלל בשולח ישראל שליח ישראל. מאן דגריס הכא אף שלוחמס בני ברית משתבש: **וזיס מדרבנן אים ליה** שיהא ישראל וזה ללורן נכרי הלכך ההוא ישראל וזה ליה מדרבנן כהלוה זו מישראל (ש"ס): **קטן ליה שליחות** דכי כתב שליחות בגדול כתב כראוי לתרוס שיהא הקדשו והקדשו ודיבורו חל דגבי הקדשות ונדריס איס כתיבט וגיב מרומה מאת כל איש אשר ידבנו לכו וגו' (שמות כה):

אית אף על גב דלית ליה שליחות אית

מצאו ישראל אחר אפר לו הנס וי ואני אעלה דך כ"ו. ואם תאמר מאי איריא ואני אעלה לך אפילו אמר אני אעלה לנכרי אסור דלא שרי אלל בהעמידו אלל נכרי כיון דמלוה מעותיו לחבירו כדי שיפרע לנכרי רביית בשבילו לא היה המלוה חייב לנכרי רביית כיון דמשכר הלוואה נתן לנכרי הרביית ע"פ המלוה הרי הוא כנותן למלוה עצמו מדין ערב כמו מן מנה לפלוני ואקדש אני לך דמקודשת מדין ערב כפ"ק דקדושין (דף ל"א) וכן קשה כפיפא ו"ל דנקט לך משום העמידו לאשמועינן רישא דאפילו מקבל ושקדש רביית שרי כיון שמקבלו בשביל נכרי וכן כפיפא כשהעמידו אלל ישראל אסור אפילו מקבל הנכרי רביית: **בשלמא סיפא לחומרא**. תימנה אמאי לא היו רביית גמור כשהעמידו אלל ישראל אפילו מקבל הנכרי רביית שהרי נעשה ישראל שני שלוחו של ראשון לקבל חובו מינו של נכרי ו"ל דאפילו שובל לכות לחבירו כמלאכה הכא אין קבלתו מן הנכרי וזה לישראל חבירו דנהי אלס היה נכרי נתקרי מעותיו היה יכול לכות לחבירו והשתא מיהא שנגברי אינו מפקיין אלל גב לכות מעותיו למלוה על ידי זה הלוה אין לו כח לכות שאס כן היה ישראל המקבל שלוחו ואין שליחות לנכרי אלל להיות מותר אפי' העמידו אלל ישראל אז לא לחומרא אמריין דיש שליחות לנכרי אלל רישא אמאי שרי בהעמידו אלל הנכרי כיון דאין שליחות לנכרי נתנא דשישראל שני לא וזה בקבלתו לנכרי ואינו חייב לנכרי כלום אלל לישראל וכנותן רביית לנכרי הרי הוא נתן עבור ישראל המלוה ופוטרו נגד הנכרי והוה נתן לישראל עצמו ומנאי דשישראל ליה הניחוס ע"ג קרקע והפטר והלוה יטלס מעל גבי קרקע בציווי הנכרי להחמיש לו קרן ורביית ואפילו אלל הפקיר ישראל המעות כשנתנס ע"ג קרקע והוה עדיין שלו כשנטלס ישראל שני מכל מקום כשפורע לנכרי רביית אינו בשביל ישראל ראשון שהרי כבר פטרו הנכרי אלל כשלא הניחוס ע"ג קרקע אלל אמר מן לפלוני ישראל והפטר ואני אמנה עמו שיתן לי קרן ורביית היה אסור אע"פ שעתה נמי אינו פורע לו רביית לפטור את הראשון שהרי כבר פטרו הנכרי מכל מקום כיון שקבל המעות מיד ישראל הראשון שהיה עד עתה המעות באחריותו נראה כנותן לו רביית אע"פ שאינו מתנה עמו אלל הנכרי:

כגון שנשא ונתן ביד. אומר רבינו תם דהשתא חו לא אמריין סיפא לחומרא כדזהו אמריין מעיקרא אלל מיירי נמי כגון שנטל ונתן ביד שקיבל ישראל המעות מן הנכרי ונתנס לחבירו וקמ"ל דלא אמריין אדעתא דנכרי גמר ומקני ליה וה"ג איכא בשלמא כפ"פ ארבעה אחין (יבמות דף ל"ד). דלא קאי גבי בשלמא כולוה משכחת להו דשוו שליח ומחוק פ"ה ור"ח משמע דלעולם סיפא לחומרא כתוב בירושלמי ישראל שמתה נכרי אפוטרופוס או סנטר מותר ללוות ממנו ברביית ונכרי שישראל אפוטרופוס או סנטר אסור ללוות ממנו ברביית מעותיו של נכרי שמופקדין ביד ישראל שמופקדין ביד נכרי מותר ללוות ממנו ברביית זה הכלל כל שהוא באחריות ישראל אסור באחריות נכרי מותר ובתשבוה אחת כתב רבינו תם דהיתר גמור הוא כהאי גוונא שישלח ישראל הלוה משכנתו על ידי נכרי או על ידי והמלוה יקבל משכנות מיד נכרי ויתן המעות לנכרי או אפי' לישראל אף שיאמר המלוה אני מלוה אלל בשביל הנכרי ולא יכא סומך המלוה כלל על הלוה כ"א על המשכנות והלוה הוא מסולק מן המשכון שהרי אלס אבד אין לו דין ודברים עם המלוה שהרי לא קבלו אלל מיד נכרי [ב] ומותר לישראל להיות ערב בשביל נכרי דישאל המלוה לא בתר ערבא אזיל אלל בתר ליה אזיל ופי לא יפרע הנכרי יפרע הערב הקרן והרביית דהשתא הוא דמוחף לנכרי:

תורה אור השלם
1. כן תרמוס גם אהם
תרומת ה' מכל
מעשרותיכם אשר תקחו
מאת בני ישראל ונתתם
טעמו את תרומת ה'
לאהרן הכהן:
במדרש י"ח כח

